

# АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА МОТИВАЦІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ АБІТУРІЄНТІВ ПРИ ВИБОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**ЛЕСІК Ірина,**  
*д-р філософії з економіки, доцент,  
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,  
Миколаївський національний аграрний університет,  
Миколаїв, Україна*

***Анотація:** проведено аналітичну оцінку інформації, зібраної в процесі емпіричного соціологічного дослідження, за допомогою пакета IBM SPSS Statistics, методів, що дали змогу перевірити гіпотези, виявити приховані закономірності та зробити більш аргументовані висновки щодо мотиваційних орієнтацій, які впливають на вибір абітурієнтів під час обрання вищого навчального закладу для подальшого навчання.*

***Ключові слова:** мотиваційні орієнтації, заклад вищої освіти (ЗВО), рекрутинг, цінності, тригер*

У відкритому суспільстві оцінка абітурієнтом перспектив, пов'язаних із вибором ЗВО, має широкий спектр оціночних суджень включаючи геополітичну, соціально-економічну ситуацію, рівень добробуту та наближеність його до середньосвітових стандартів тощо [1]. На макроекономічному рівні оцінка мотиваційних орієнтацій має розглядатись як складова комплексного плану, спрямованого на підготовку майбутніх фахівців для запитів внутрішнього ринку, стабілізацію та розвиток національної економіки.

Залишаючись централізованою, система освіти в Україні значною мірою залежить від вибору альтернативних дій органами управління, ці дії повинні зберегти та підвищити якісні показники ефективності функціонування системи освіти [2]. Для України це питання залишається актуальним і невирішеним. Неспроможність раціонального поєднання того фактора, що держава водночас виступає в ролі сторони-учасниці трудових відносин і інституції, яка є гарантом в дотриманні процедури здобуття освіти, інвестором, відповідаючим за реформування системи освіти, експертом з нівелювання ризиків ускладнює процес формування конкурентоспроможного інтелектуального потенціалу для кожної ланки народного господарства.

У ході підготовки програми дослідження мотиваційних орієнтацій при виборі

закладів вищої освіти були висунуті основні гіпотези, для перевірки яких зібрані первинні дані з використанням програмного забезпечення Google Forms, були проаналізовані за допомогою програми IBM SPSS Statistics:

- H1 (на формування мотиваційних орієнтацій абітурієнта впливають представники малих соціальних груп індивіда);

- H2 (ціннісні орієнтації малої соціальної групи індивіда залежать від її соціального статусу);

- H3 (міжнародні тенденції рекрутингу в результаті глобалізації освіти мають деструктивний характер для національної освітньої системи).

У вкладці «Змінні» вікна Редактора даних програмного забезпечення була створена матриця для внесення зібраного масиву первинної інформації, де було закодовано 20 питань, а у вкладці «Данні» занесені відповіді 110 респондентів.

У вивченні малих соціальних груп на предмет формування мотиваційних орієнтацій абітурієнта (H1) були зроблені акценти на питаннях, які могли виявити прямий чи опосередкований вплив, зокрема:

- які джерела інформації впливали на ваш вибір;
- які потенційні переваги при виборі іноземного ЗВО для вас актуальні;
- як ви оцінюєте рівень доходів вашої сім'ї;
- яку освіту мають ваші батьки.

Для подальшого вивчення ціннісних орієнтацій малої соціальної групи індивіда (H2) також був включений ряд питань, серед яких:

- хто для вас є авторитетом при виборі стилю життя;
- ви розглядали можливість вчитися за кордоном;
- як ви оцінюєте свою впевненість в завтрашньому дні;
- ви цікавилися зв'язками університету з підприємствами, фірмами, як можливість майбутнього працевлаштування.

Для визначення факторів сприяння іноземному рекрутингу в результаті глобалізації освіти (H3) ми включили серед інших, питання:

- як часто у вашому колі спілкування підтримують питання незадоволеності ситуацією в країні;

- як, на ваш погляд, змінилася освіта в Україні останнім часом;
- студентом якого ЗВО ви є.

Для того, щоб судити про те, якою є ймовірність похибки, прийняти або спростувати нульову гіпотезу, застосовувались статистичні методи, притаманні особливостям вибору. Відповідно до нульової гіпотези ( $H_0$ ), якщо різниця між значеннями незначна, то незалежна змінна ніяк не впливат на вибір ЗВО.

За допомогою процедури Т-критерію було перевірено, чи відрізняється середнє однієї змінної від заданої константи. Припустивши, що середнє із запропонованих варіантів відповідей буде число 2 при 95% довірчому рівні ( $q_3$  «Яке з джерел інформації найбільше вплинуло на ваш вибір ЗВО?» з варіантами відповідей: 1) профорієнтація; 2) батьки; 3) соціальні мережі, сайти; 4) друзі, знайомі; 5) телебачення, ЗМІ) (Табл.1).

Таблиця 1 Одновибіркова статистика  $q_3$

$q_3$	N	Средне	Станд. відхилення	Станд. середня похибка
Яке з джерел інформації вплинуло на ваш вибір ЗВО?)	110	2,54	1,304	0,124

Джерело: розрахунки автора

В табл. 1 представлені загальні статистичні дані для одновибіркового Т-критерію: число спостережень  $N=110$  респондентів, середнє значення 2,54, стандартне відхилення 1,304 (показує ступінь розкидання окремих індивідуальних спостережень відносно цього середнього) і стандартна похибка середнього 0,124 (теоретичне стандартне відхилення всіх середніх виборів) .

Статистична значимість не більше 0,05 вважається значимої. «Різниця середніх», отримана шляхом віднімання тестового значення від вибіркового середнього. Останній стовпець вказує на значення верхньої та нижньої межі, що входять у 95%-й довірчий інтервал.

Інтерпретуючи отримані дані, відзначимо наступне: середнє значення джерела, що вплинуло на вибір ЗВО далеке від значення, що перевіряється (2), велике і відхилення від середньої (табл. 2).

Таблиця 2 Одновибіркова статистика q3

q3	Значення критерію = 2					
	T	Ст.св.	Знач. (двустороння)	Різниця середніх	95% довірчий інтервал для різниці	
					Нижня	Верхня
	4,314	109	0,000	0,536	0,29	0,78

Джерело: розрахунки автора

Висунута H1 за умови, що мала соціальна група це батьки в результаті статистичних розрахунків не підтвердилась. Це свідчать про те, що сучасні абітурієнти при виборі ЗВО, серед запропонованих варіантів відповідей, найвпливовішим джерелом інформації вважають соціальні мережі, сайти. Також вони більш схильні довіряти своїм друзям і знайомим, тоді як вплив батьків при виборі закладу вищої освіти не має домінуючого значення.

H2, яка висувала припущення, що ціннісні орієнтації малої соціальної групи індивіда залежать від її соціального статусу не підтвердилась, різниця між значеннями незначна, а незалежна змінна не має жодного впливу на вибір ЗВО. Серед опитаних 46,0% розглядали варіант вступу до іноземних ЗВО, при тому, що на момент опитування лише 11,8% були студентами іноземних ЗВО. Серед авторитетів за стилем життя (до 3 варіантів відповіді) найпопулярнішими були названі друзі та знайомі (62,7%), зірки шоу-бізнесу та кіно (55,5%), party people (51,8%); найменш популярними було відзначено вчених і наукових діячів (10,0%), літературних героїв (8,2%). Зв'язками університету з підприємствами, фірмами, як можливістю майбутнього працевлаштування цікавилися 38,0% опитаних.

Вивчаючи чинники, що сприяють міжнародним тенденціям рекрутингу внаслідок глобалізації освіти (H3), було визначено, що вплив факторів є досить значним, а отже, незалежна змінна справляє вплив на вибір ЗВО. За останнє десятиліття значно зросла кількість студентів, які виїхали за кордон на навчання, що корелюється з отриманими відповідями на запитання, що, серед інших, найчастіше в українських родинах обговорюється питання невдоволення ситуацією в Україні. Певна закономірність зростання чисельності українських студентів в іноземних ЗВО пов'язана з незадовільною економічною, геополітичною ситуацією, рівнем медицини та інфраструктури, тоді як саме освіта викликає найменше

невдоволення. Іншими словами, студенти розглядають вибір ЗВО, як можливість життя в кращих умовах в іншій країні. Таким чином, простежується деструктивний характер не тільки для національної освітньої системи, а й для національної економіки загалом, яка не зможе, з огляду на демографічну кризу, поповнити продуктивні сили.

Дослідження мотиваційних орієнтацій абітурієнтів надало можливість виявити не тільки закономірності у формуванні свідомого вибору а й фактори опосередкованого впливу на формування позитивного рішення на користь того чи іншого закладу вищої освіти. Для конкретного індивіда здобуття вищої освіти у обраному вищому навчальному закладі стає певним тригером, що ототожнює її з перспективами, які розкриваються через соціалізацію, саморозвиток, соціальну мобільність, економічну самозабезпеченість тощо. Подальше вивчення мотиваційних орієнтацій сприятиме визначенню перспектив системи освіти в цілому, підготовці конкурентоспроможних фахівців для ринку праці, підвищенню престижності вітчизняної освіти.

### *Література:*

1. Лесік, І. М. (2018). Соціально-економічні аспекти розвитку суспільства. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, (4), 11-17. [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2018-4\(100\)-2](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2018-4(100)-2).
2. Lesik, I., Usykova, O., Petrenko, N., Melnyk, I., & Ananiichuk, Y. (2022). Analysis of Factors Affecting the Efficiency of the Higher Education System in Ukraine. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 22(6), 86-102. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i6.5231>.

**Abstract:** a survey of applicants was conducted, aimed at identifying motivational orientations that shape the choice of applicants when choosing a higher educational institution for further education. Analytical evaluation of the information collected in the process of empirical sociological research was provided using the IBM SPSS Statistics package, methods that made it possible to test hypotheses, reveal hidden patterns, and draw more reasoned conclusions.

**Key words:** motivational orientations, the institution of higher education, recruiting, values, trigger.